

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Cluverii[i] Sicilia Antiqua

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1619

Capvt I. Sicilia pars quomdam Italiae existimata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14145

PHILIPPI CLYVERI
SICILIAE ANTIQVAE
LIBER PRIMVS.

Quo, primùm universæ insulæ varia nomina atque incolæ; dein
fitus, figura, magnitudo; tum orientale atque meridio-
nale eius latera describuntur.

* *
*

CAPVT PRIMVM.

Sicilia pars quondam Italiae existimata.

ITALIA omni, ab Alpibus ad fretum usque Siculum, summâ,
quantum in nobis fuit, curâ ac studio descriptâ, haud incom-
modum nec alienum fuerit, primo posthinc loco conterminam
ei insulam SICILIAM, angusto freto divisam, eâdem diligentia
persequi: utique, quum & ipsa pars quondam Italiae continenti
adhærens existimata sit. Virgilius, Aeneid. lib. III:

*Hæc loca vi quondam & vastâ convulsa ruinâ
(Tantum ævi longinqua valet mutare vetustas.)*

10 *Dissiluisse ferunt. quum protinus utraque tellus
Vna foret, venit medio vi pontus, & undis
Hesperium Siculo latus abscedit; arvaque & urbes,
Litore diductas, angusto interluit æstu.*

Silius Italicus, lib. XIII:

*Ausonia pars magna jacet Trinacria tellus,
Vt semel, expugnante Noto & vastantibus undis,
Accepit fræta, cæruleo propulsa tridente.
Namque per occultum cæcâ vi turbinis olim
Impactum pelagus lacerata viscera terra
Discidit; & medio perumpens arva profundo,
20 Cum populis pariter convulsas transtulit urbes.*

Ovidius, *Metamorphoseon*, lib. XV:

*———— Zancle quoque juncta fuisse
Dicitur Italia; donec confinia pontus
Abstulit; & mediâ tellurem reppulit undâ.*

Valerius Flaccus, *Argonauticon* lib. I:

*———— Quum Siculos Oenotria sineis
Perderet; & mediis intrarent montibus undæ;*

Claudianus, *de raptu Proserpinæ* lib. I:

30 *———— Trinacria quondam
Italia pars una fuit. sed pontus & æstus
Mutavere situm. rapuit confinia Nereus
Victor, & abscissos interluit æquore montes:
Parvæque cognatas prohibent discrimina terras.*

A

Statius

SICILIA
quondam pe-
ninsula exi-
stimata.

Statius, Thebaid. lib. III:

— It calor ad auras,
Quantus Tyrrheni gemitus salis; aut ubi tentat
Enceladus mutare latus. procul igneus antris
Mons sonat. exundant apices. fluctusque Pelorus
Contrahit: & sperat tellus abrupta reverti.

Mela, lib. II, cap. VII: Sicilia, ut ferunt, aliquando continens, & Bruttio agro annexa: post
freto maris abscissa est. Seneca, in consolatione ad Martiam: Videbis primum ipsam insu-
lam, ab Italia angusto intercisam freto. quam continenti quondam cohasse, constat. subitum illud
mare irrupit, &

Hesperium Siculo latus abscidit.

Festus Pompeius: Rhegium significare oportere, ait Verrius, id municipium, quod in Freto è
regione Siciliae est. quoniam id dictum est arumpendo; quod est Græcè ραῖναι. Servius ad præ-
scriptum Virgilio locum: Sallustius dicit; Italiae Siciliam conjunctam constare fuisse. sed me-
dium spatium aut per humilitatem obrutum est, aut per angustiam scissum. Isidorus, Origin.
lib. XIII, cap. XVIII: Fretum Siciliae, quod Rhegium dicitur, Sallustius ex tali causa vocari
scribit, dicens; Italiae olim Siciliam conjunctam fuisse: & dum esset una tellus, medium spa-
tium aut per humilitatem abruptum esse aquis, aut per angustiam scissum, & inde Rhegium nomi-
natum: quia Græcè abruptum hoc nomine nuncupatur. Et lib. XIII, cap. VI: Sallustius dicit, Ita-
liae conjunctam Siciliam fuisse. sed medium spatium impetu maris divisum, & per angustiam scis-
sum. Plinius, lib. III, cap. VIII: Sicilia, quondam Bruttio agro coherens; mox, interfuso mari,
avulsa. Ab hoc dehiscendi argumento Rhegium Græci nomen dedere opido, in margine Italiae sit-
o. Solinus, cap. VIII: Phlegrei campi, Circes domus, Tarracina insula ante circumflua immenso
mari, nunc ævo neſcente addita continenti: diversamque fortunam à Rhegiis expertas; quos fre-
tum medium à Siculis vi abscidit. Vitiatum hunc locum in Italiae descriptione ita do-
cui legendum: Phlegrei campi: Tarracina: Circes domus; insula ante, circumflua immenso
mari; nunc, ævo neſcente, addita continenti. Apud Martianum etiam Capellam cor-
rupta leguntur ista: Phlegrei dehinc campi, habitatioque Circeia, Tarracina prius insula nunc
juncta Rhegium, qui ab Sicilia continenti separata, atque in compensationem connexa telluris in
insulam religata. Ego in Italiae descriptione sic restituere conatus sum: Phlegrei campi. 30
dehinc Tarracina, habitatioque Circeia; prius insula; nunc juncta continenti: ut ab Rhegio quon-
dam Sicilia separata. Porro Dionysius, in orbis terrarum descriptione:

Τρινακίη δ' ὅππῃ τῆσιν, πέδον Αὐσονίων
Ἐκτίσται.
Τῆς μὲν πρὸς Βορέην ὁλοὴ ναύτησι κέλδυσθαι,
Στενὴν τε σκολιὴν τε καὶ ἀγχαλῶν· ἣς θάλασσα
Συρομόνῃ μακρῇσι περὶ βρέμεται ἀπιδάσσειν,
Α'ονίῳ τμηθεῖσαι πολυγλώχινι σιδήρῳ.

Id est:

Trinacia autem post has super solum Ausonum
Extenta est.
Huius ad boream pernicioſa nautis via,
Angustaq; & obliqua & intractabilis: ubi mare
Tractum longos fremit circa scopulos,
Aonio scissum multas cuspides habente ferro.

Ad hæc ita Eustathius: Ἡ Σικελία χερρόνησος ποτὶ τὴν Αὐσονίων
γῆν. σειςμὸς δὲ πνέων, ὡς εἰκὸς, ἐξ αἰσῶς συμπεσόντων, καὶ τῶν ἰσθμῶν διαχρῖναι, εἰσπεσεῖν φασὶ πλὴν
παρ' ἰσθμὸν θάλασσαν, καὶ μεσολαβήσασαν θέσθαι νῆσον τὴν Σικελίαν, καὶ πολὺν χρόνον τὴν χερσονῆσον
συν. ὅθεν καὶ μὲν Φέρεται, τὸν Ποσειδῶνα, οἷα ἔπιτελεῖν τοῖς σεισμοῖς, ἀποπλεῖν τὸν ἰσθμὸν Α'ο- 50
νίῳ πολυγλώχινι σιδήρῳ, καὶ περιεσφραγεῖν τὴν ἐκαστὴν ζωνὴν αὐτὸν θάλασσαν· καὶ ἔτι νῆσον
ποιῆσαι πλὴν τῶν χερρόνησον, χαλκίζοντα Α'κάτω [lege Ἰκάτω· ut in Italia ad Rhegium opi-
dum docui.] τῶν τῶν Αἰόλων παιδῶν, ὡς αὐτοὶ πάντες οἰκεῖν ἀσφαλῶς. ἀπὸ δὲ τῆς ῥηθείας ῥήξεως
καὶ τὸ ἐκείνῃ λεγόμενον περὶ νομομαδῶν ῥήγιον. Id est: Sicilia olim peninsula erat, Italiae per i-
sthmum coherens. ingenti autem terra motu facto, isthmus discisso, irrupisse æquor aiunt, quod
isthmum alluebat; cinctus, suo insulam effecisse Siciliam, haud longè à continenti disjunctam.
unde fabula fertur; Neptunum, qui moribus terræ præest, abscidisse isthmum Aonio multas cu-
spides

spides habente ferro; & induxisse mare, quod isthmum utrimque cingebat; atque ita ex peninsula effecisse insulam: gratificantem Iocasto, Aeoli filio; quod is securè ac tuò inhabitare eam posset. Ceterum à dictâ abruptione, id est, δὸν τῆς ῥήξεως, Rhegium illic quoque nomen accepisse volunt. Strabo, lib. xi: Ὀνομάσθη δὲ ῥήξων, ὡς Φησὶν Αἰχμύλον, διὰ τὸ συμβαῖν αὐτῷ τῇ χώρᾳ αὐτῇ. Διοφράτωμα γὰρ διὰ τῆς ἡπείρου τιμὴ Σικελίας καὶ σεισμῶν, αἵ τε καὶ αὐτῷ εἰρήκει.

Ἄφ' ἧ δὲ Ρ' ἡγίον κικλήσκεται.

Τεμαίρονται δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Ἀττικὴν συμπλημάτων, καὶ τῶν κατ' ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας, ὅτι καὶ
 10 Λιπαρὸν καὶ περὶ αὐτὸν νῆσος, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τὰς Πηγηκῶν, καὶ τὴν περὶ τὴν περὶ τὴν ἀπὸ τῶν
 οὐκ ἀποκείσθαι ὑπάρχον καὶ τὰς συμπλημάτων. νῦν μὲν οὖν ἀνεωγμένων τῶν τῶν σματῶν, δι' ὧν
 τὸ πῦρ αἰσφυσίται, καὶ μύδροι καὶ ὑδατὰ ἐκπίπτει, σωσιόν ἢ σείεσθαι φασι τὴν περὶ τὸν πορθμὸν
 γλῶσσαν. τότε δὲ πάντων ἐκπεφραγμένων τῶν εἰς τὴν Ἰππιδάειαν πρὸν, ὑπὸ τῆς συνεχόμενον τὸ
 πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα, σεισμὸς ἀπεργάζετο (Φοδρὸς· μοχλόμενοι δὲ οἱ τόποι πρὸς τὴν βίαν τῶν
 αἰμάτων ὑπῆξαν ποτε· καὶ ἀναρραγέντες ἐδέξαντο τὴν ἐκαπέρωθεν θάλατταν, καὶ πύττω, καὶ
 τὴν μετὰ τῶν ἄλλων νῆσων τῶν ταύτη· καὶ γὰρ ἡ Προχύτη καὶ αἱ Πηγηκῶν ἀπὸ τῶν
 μαζὰς τῆς ἡπείρου, καὶ αἱ Καπρεαί, καὶ ἡ Λευκωσία, καὶ αἱ Σειρῶνες, καὶ αἱ Οἰνωτιδεῖς· αἱ δὲ καὶ ἐκ
 τῆς πελάγους αἰέδοντο, κατὰ πρὸς καὶ νῦν πολλὰς συμβαίνει. ὅς μὲν γὰρ πελαγίας ἐκ βυθῶ
 μάλλον ἀνεκένθλυναι πιδανόν· ταὶ δὲ περὶ τὴν ἀκρωτηρίων, καὶ περὶ τὴν διηρημένας,
 20 ἐπὶ τὴν ἀπερρώγων δοκῶν ἐυλογώτατον. Hoc est: Rhegium nomen accepit, ut auctor est
 Aeschylus, ab eo quod isti loco accidit. motibus enim terrae Siciliam à continente abruptam,
 cum alii, tum ille adfirmat; -- Unde Rhegium dictum est. Huic rei argumenta adducunt ab iis,
 quae Aetnae & aliis Siciliae partibus accidunt, & item Lipara, insulaeque circumjacentibus. sed
 & Pithecusae ac oppositam eis continentem habere, quibus probabile reddatur, Siciliae hoc even-
 nisse. Ac nunc quidem postquam aperta ora sunt, quibus ignis efflatur, massae, ignis & aquae ege-
 runtur, raro aiunt terram freti vicinam motu concuti. Olim verò, quum omnes forent exitus
 obturati, quae foras pertinerent, ignis ac ventus, à terrâ contenti, vehementeis ediderunt motus;
 quibus loca illa concussa & vi ventorum quasi subruta, tandem concesserunt; perruptaque u-
 trimque mare admiserunt; cum hoc, tum quod ibi est inter reliquis insulas. etenim Prochyta,
 30 Pithecusae, Capreae, Leucosia, Sirenes, & Oenotrides, partes sunt continentis avulsa. Nonnul-
 lae etiam insulae ex ipso mari emerferunt: sicuti etiam nunc multis in locis evenit. Quae nam-
 que in alto sitae sunt mari; eas, probabile est, ex profundo sursum esse egestas. at quae ante pro-
 montoria jacent, ac fretò à continente dirimuntur; eas, maximè credibile est, ab eâ esse abru-
 ptas. Ergo, quod Sallustius, & hunc fortasse sequutus, Seneca, constare liquido adfir-
 marunt, Mela ferri, ait; Strabo verò quosdam, diligentius seriùsq; rem examinan-
 teis, exemplis tantum aliarum insularum & nonnullis rationibus probabile reddere
 voluisse, tradit. Argumenta, quibus eandem rem hoc nostro saeculo probare vo-
 luit eximius Siciliae auctor Thomas Fazellus, adducit ista: Huius quidpe loci ea procul
 insipientibus est natura, ut sinus maris, non transitus, adpareat. quò quum navigatur, discede-
 40 re ac sejungere Siciliae & Italiae promontoria videntur, quae juncta adparebant, & olim fuerant.
 Freti praeterea, quod inter Pelorum, Siciliae promontorium, ac Scyllaeum Italiae vicinum opidum,
 interjacet, in mediis praesertim locis, nusquam lxxx passus profunditas ipsa excedit; prom-
 plumbeo xxx librarum perpendiculo probatum, & eius fundi ima arca lapidosa tota comperta
 est. Haec autem modica maris tam sevi & asuosi altitudo, isthmo ibi aliquando fuisse locum,
 manifestò est indicio. Scopulos insuper non paucos in hoc imò freti profundo Messanenenses ac
 Bruitii, qui nauticam exercent, subaquaneos sedato marisē vidisse pluries, adfirmant. Ex
 ipsius etiam Siciliae parte, primum terra humilitas, deinde arena, per loca Pelorū vicina passim
 jacemēs, facilem eius rei conjecturam praebent. Contra quoque ex ipsius continentis parte sub-
 lime est saxum, ubi Scyllaeum opidum situm est; locus, tum poetis celeberrimus, tum nautis maximè
 50 formidatus. quod saxum humilem à tergo, alluentibus undis, in formam cheriōnesi, tellurem
 habet; quam Anaxilas, Rheginorum tyrannus, erecto muro munivit; quo & sibi navale strue-
 ret, & piratis navigandi per euripum facultatem intersciperet. Praeterea quoque illa atque pra-
 cipites Scyllaeo marique proximo imminentes rupes significare videntur, Siciliam fuisse ab Ita-
 lia sive magno aliquo terra motu sive vi currentis recurrentisque maris, diremtam. Quocirca
 arbitrandum est, vel fluctuum vel terra motus vi claustra montium interrupta; ac deinde u-
 triusque litora paulatim exesa perpetua fluctuum collisione fuisse, donec in hanc faucium la-
 titudinem devenit, quae nunc est. metuendumque fuisset, ne indies fieret latior largiorque

hiatus; nisi natura simul utrimque ac subterimposita præcelsæ duræque rupes faucium claustra coercerent. A Scyllæo denique ad x v passuum millia abest Italiæ vertex, extremumque promontorium Leucopetra, Spartivento à nautis hodiè dictum. ad cuius oram, contra Messaniam, situm adhuc est Rhegium opidum, ab Aeolo consensu Herculis conditum. huic etenim nomen inditum fuisse, auctores omnes adfirmant, à ῥηγύναι, verbo Græco, quod dirumpere significat: eò nimirum, quòd ab iis locis dirupta Sicilia quondam fuerit. Neque verò, quòd Græcorum auctoritate simul & Latinorum omnium definitum est, vanam eius persuasionem meretur. Hisce tot documentis addit insuper & aliarum insularum exempla, ex prætorum monumentis producta, quibus, mehercules, non magis ille de Sicilia suæ avulsione probat atque evincit, quàm præsci illius sæculi homines apud Stra-
bonem, loco suprâ citato. Ipse sanè Strabo, quæ sua eâ de re fuerit sententia, hisce promittit verbis: Πλὴν εἴ τι Διὰ τούτων τῶν αἰτίων τέτοια τῇ πόλει γέγονεν, εἴ τι Διὰ τῶν ἑπὶ Φαιάκων τῆς πόλεως, ὡς αὐτὸν βασιλεῖον τῇ Λατίνῃ Φωνῇ παρονομαζομένων Σαυιτῶν, Διὰ τὸ τὰς ἀρχαῖας αὐτῶν κωνωνήσας ῥωμαίοις τῆς πολιτείας, καὶ ἑπὶ τὸν χρόνον τῇ Λατίνῃ Διὰ λέκτω, πῶς οὖν οὐκ εἴναι ὁποῖως ἔχει τὰ ληθές. Id est: Verum, ab hoc argumento id nominis urbi quesitum sit; an propter splendorem eius veluti Regiam adpellaverint Samnites, quorum principes Romana civitatis fuere participes, Latinoque plurimum usi sermone, in medio dijudicandum relinquo. Hinc & illud lib. i: οἱ δὲ καὶ τῶν Λέσβων τῆς Ἰδῆς ἀπερρώγασαι πεπιθόνασι· καὶ γὰρ τῶν Προχύτων, καὶ τῶν Πηγεύων τῶν Μισωῶν, τὰς δὲ Καπρίας τὰς Ἀλκυίας, τῶν Σικελίων δὲ τῆς Ῥήγινης, τῶν Ὀσίων δὲ τῶν Ὀλύμπων. Hoc est: Sunt, qui 20 Lesbum ab Idæ abruptam credunt; ut Prochyta & Pithecusam ab Atiseno, Capreas à Minervæ promontorio, à Rhegino agro Siciliam, Ossam ab Ohymo. Quòd scopulos, Fazellus, non paucos in hoc imo freti profundo Messanensium Bruttiorumque nautas vidisse, ait; idem non tantum in angustis sinibus atque fretis, sed in ipso passim magno Oceano observari, facile ex nostris, universum jam circumnavigantibus terrarum orbem, intellexeris nautis Belgicis. In humilitate verò terræ ad Pelorum, item in Scyllæi scopuli cervice seu isthmo nihil video, quod non infinitis, non tantum Italiæ, sed aliarum etiam terrarum litoribus sit commune. neque magis præaltas atque præcípites heic Scyllæo marique proximo imminenteis vidi rupes, quàm innumeris aliis Italiæ in locis ad inferum hoc mare, adeoque in universo penè eius litore con-
spexerim. Iam verò in Rhegii opidi vocabulo leve admodum atque inane est docu-
mentum. quidpe licet jam tum Aeschylus, qui circa annum ante natum Iesum c c c c l x x x claruit, δὲ τῆς ῥήξεως τῶν ἰσθμῶν, id est, ab dirupti isthmi argumento id vocabuli sive urbi, sive, ante conditam urbem, promontorio inditum fuisse cen-
suerit; tamen jam aliquot sæculis ante eius ætatem ea res controversa fuit. sic enim Diodorus lib. iiii: φασὶν εἰ παλαιὸν μυθολογοῦσι, τῶν Σικελίων, ποτὲ αὖτε χερρόνησον εἶναι, ὅτερον ἡνέκα νῆσον, διὰ τὰ αὐτὰς αἰτίας. τὸν ἰσθμὸν κατὰ τὸ στενὸν ὑπὸ δυσὶν ἀνδράων θαλάττης περισκυλῶμενον ἀναρραγῆναι, καὶ τὸν πῶτον δὲ τῆς Ῥήγινης ὀνομασθῆναι. καὶ τῶν ὕστερον πολλοῖς ἐποὶ κηδεῖσιν πάλιν τοχὴν τῆς ὁμωνύμου περὶ τῆς Ῥήγινης. ἐνταῦθα δὲ λέγουσι, σεισμῶν μεγάλων φθορῶν, ἀναρραγῆναι τὸν ἀρχαῖον τῆς ἡπείρου, καὶ ἡνέκα τὸν πορθμὸν διεργασθῆναι τῆς θαλάττης τῶν ἡπείρων δὲ τῆς νήσου. Ἡ δὲ ὁ ποιητὴς Φησὶ τιναντιον, ἀναπεπλάμεν τὰ πελάγους, ὡς ἔμελλεν περὶ τὸ κατὰ τὴν Πελοπόννησον κείμενον ἀκρωτήριον, καὶ τὸ πῶτον τὰ Ποσειδῶν κατὰ σκιδάσαι, πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀναφύοντων. Id est: Antiqui fabularum scriptores, Siciliam quondam peninsulam fuisse, perhibent: ex qua postmodum insula sit facta hac ratione: Qua parte isthmus in arcum maximè constrictus à duobus utrimque maris lateribus adluitur, diruptum fuisse: & locum inde Rhegii nomen accepisse. urbemque, multis annis post conditam, id cognominis sortitam esse. Alii, magnis terræ concussionibus factum, aiunt, ut, cervice continentis discissa, fretum, quo continens ab insula maris irruptione dirvulsa est, induceretur. At verò Hesiodus poeta contrarium statuit. latius enim diffuso illic mari, Pelorum promontorium, & templum in eo Neptuni, quod re-
ligiosè colunt incole, ab Orione aggerum molibus educitum esse. Tantum scilicet abest, uti vel motu aliquo terræ, vel fluctuum vi diruptam aliquando fuisse Siciliam ab Italiâ crediderit Hesiodus; uti etiam è contrario, quum latius diffusum foret hoc fretum, totam illam humum arenaceam atque depressam, in quam Pelorus per aliquot millia passuum in mare excurrit, ab Orione, ceu vallum quoddam sive aggerem, aggestum, statuerit. At Hesiodus c c c annis ante Aeschylum fuit. Quòd si igitur jam tum Hesiodi ævo incerta atq; controversa fuit omnis de Sicilia avulsione narra-

narratio; quid certi probare queas ex prædicti vel opidi vel promontorii Rhegi vocabulo, haud equidem video. Id sanè satis commodè, quòd eam narrationem inter μυθολογικά τῶν παλαιῶν, id est, inter fabulas priscorum mortalium Diodorus ponat. unde planè nihil certi colligere possis. De freto Herculeo sive Gaditano ita tradit Plinius in proœmio libri III: Proxima faucibus utrimque impositi montes coërcent claustra, Abila Africa, Europæ Calpe; laborum Herculis meta. quam ob causam indigenæ Columnas eius dei vocant: creduntque perfossas exclusa antea admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem. Valerius Flaccus, non ab Hercule perfossum hoc fretum, sed à tempestatibus perruptum, tradit: eodemque tempore & Siciliam Italiæ fuisse avulsam.

10 Verba eius Ἀρρεαυλικῶν lib. I. leguntur ista:

Aequore Trinacrio refugig, à parte Pelori
Stat rupes horrenda fretis. quot in aethera surgit
Molibus, infernas totidem demissa sub undas.
Has nimbi ventique domos & naufraga servat
Tempestas. Hinc in terras latumque profundum
Est iter. hinc olim soliti miscere polumque
Infelixque fretum, (neque enim tunc Aeolus illis
Rector erat.) Libyâ quum rumperet advena Calpen
Oceanus: quum flens Siculos Oenotria fineis
20 Perderet; & mediis intrarent montibus undae:
Intonuit donec pavidis ex aethere ventis
Omnipotens; regemque dedit, quem iussa vereri
Sæva cohors in montibus.

Satis ineptè, absurdè, atque ridiculè utrumque adfirmatur. quid enim, antea eam sive perfossionem seu diruptionem, toto eo spatio, quo nunc vastum illud est atque immensum mare internum, Asiam inter Africamque & Europam diffusum, fuisse credideris? Scilicet unam perpetuam immani altitudine vallem? Apage sis cum nugis istis immanibus. Quidpe, si fretum Gaditanum antea montibus septum clusumque fuit; quo, quæso, tot ingentes Europæ pariter & Asiæ

30 Africæque amnes ostio in mare sese effuderunt Oceanum? Sed occurrit heic antiquus auctor Strato; de quo ita Strabo lib. I: Στράτων φησὶν οἰεῖσθαι, τὸν Εὐξείνιον μὴ εἶναι περὶ πρὸν τὸ κατὰ Βυζάντιον ἑρμαῖον. ὅθεν δὲ πρὸς τὰς βίαιας αἰτίας, ὅθεν εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντες. εἴτε ἐκπεσεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὴν Ἑλλάσποντον. τὸ δὲ αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν κατὰ ἡμᾶς θάλατταν. καὶ γὰρ ἐπὶ τὴν κατὰ τὴν ἑλλάδα ἐκροαζέμεναι πρὸν, ἀληθεύουσιν ὑπὸ τῶν παλαιῶν τῆς θαλάττης. Id est: Strato ait, se existimare, mare Euxinum non habuisse antea exitum, qui est ad Byzantium. sed flumina, que in id effunduntur, vi eum aperuisse. atque ita aquas in Propontidem & Hellespontum irrupisse. Idem verò & nostro mari accidisse. nam in eo quoque apud Columnas fretum perrupisse; mari ab fluminibus repleto. Eandem sententiam & ipse confirmat Strabo paullo

40 post, hisce verbis: ὅτι ἀπίθανον, εἴδ' εἰ τὴν ὅλην θάλατταν τὴν ἡμετέραν λίμνην περὶ πρὸν εἶναι συνέβαινε, πληρὴ μὲν ὑπὸ τῶν ποταμῶν, ὑπερπλάσσειαν ἐκπεσεῖν εἰς, διὰ τῶν κατὰ τὰς ἑλλάδας γενῶν, ὥς ἐκ κατὰρρακτῶν ἐπιπυρομένην δὲ αἰεὶ καὶ μάλλον τὴν θάλατταν σύρρειν ἡνέαξεν αὐτῆς τὸ χεῖρον, καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ὑπερπλάσειαν, ἐκ θαλάττης θάλατταν δὲ διὰ τὴν ὑπερπλάσειαν. Hoc est: Neque enim absurdum est, si vel totum mare nostrum olim lacus fuit; qui à fluminibus impletus, turgente superficie per angustias apud Columnas eruperit, veluti per cataractas: ac magis magisque auctus, cum mari successu temporis conflueret, in unamque concurreret superficiem; ac, naturâ maris prevalente, ipse quoque eandem induerit. Vide quàm operosis opus habeat argumentis, qui incredibilia persuadere cupit. Ceu verò rerum natura non toto orbe terrarum certas jam inde ab ipso rerum primordio omnibus fluminibus dederit exitus; ac quasi studio consultaque operâ ingenteis passim inseruerit terris sinus, qui immanem illam vim aquarum, perpetuò defluentium, reciperent, magnoque mari commiscerent. Quin etiam, quod longè magis mirère, in interioribus Asiæ terris eiusmodi comparavit immensæ magnitudinis lacum, qui receptos ingenteis amneis non terris circumjacentibus superfunderet; sed per subterraneos specus mirandis meatibus in mare Oceanum transmitteret. Verum enimverò pervulgata hæc jam inde ab antiquissimis sæculis opinio; omneis insulas, continentibus objacenteis, avulsas quondam eis fuisse. Hinc etiam, præter

suprà memorata, istud Plinii, lib. II, cap. LXXXVIII: *Namque & hoc modo insulas rerum natura fecit. avulsit Siciliam Italia, Cyprum Syria, Eubœam Bœotia.* Idem nostro hoc ævo quidam de Britannia insulâ pronuntiarunt. uti jam credere oporteat, etiam Cimbricum promontorium reliquis Septemtrionis terris avulsam esse; Oceanumque huc, ut in fretum Gaditanum, irrupisse, item Hiberniam Britannia fuisse connexam; Thulen, sive Islandiam, cum Friselandiâ Gronia; Sardiniam Corsicâ; Corsicam Italiâ; Crêtam Peloponneso; Cernen sive Minuthiam Aethiopiâ; Taprobanam Indiâ; Iaponiam Sinarum terrâ. Verum de re planè incertâ in neutram partem pluribus heic disputare liber. ex ingenio suo quisque demat vel addat fidem. Nobis tamen potior videtur sententia doctissimi viri Mariani Valguarnera: 10 qui in libro, quem de primis Siciliae Italiaeque incolis nuperrimè conscripsit, Siciliam aliquando Italiae connexam fuisse, plurimis scitissimisque negat argumentis. quorum præcipua, ex Italico sermone in Latinum conversa, huc adponere haud pigeat. *Si utramque oram, inquit, Calabria pariter & Sicilia, quâ maximè inter se vicine sunt ista terra, benè consideres; facile observabis, minimè eas potuisse inter se esse connexas. non enim tam angusto spatio extimus iste Sicilia excursus Italia est oppositus, uti oculo colligere liceat, facile insulam, propter aliquam supradictarum causarum, à continenti potuisse divelli. sed per xx amplius millia passuum latus Sicilia opponit Italia; juxta quod fretum Messanen- fertur, antequàm ex Tyrrheno mari in Adriaticum sese exoneret. quod spatium, necesse est, uti omne fuerit disruptum, quò meatus freto aperiretur. Nec est, quod extremo tantum Pelori 20 promontorio conjunctam fuisse Italiam adseveres; rupturamque in eo solummodo factam: quia hoc totius huius tractus Italia est proximum. quidpè, ut ait Ovidius Μεταμορφώσεων lib. xv,*

Dicitur Italia; donec confinia pontus

Abstulit, & mediâ tellurem repulit undâ.

At à Peloro adusque Messanam millia sunt xx. Imò Rhegium opidum, quod v i millia infra Messanam in latere Calabria positum est, præcipuum illi volunt esse huius ruptionis locum; ab eoque argumento id dictum, quod ῥήγνω & Gracè significat rumpere. Καὶ τὸν τῶν, inquit Diodorus, ἀπὸ τῆς Φαοῖ ἤ γων ὀνομασθῆναι καὶ τὸν ὑπερὸν ἡλίου ἐπὶ κλισίῳσιν ἴσιν τῶν ὀνομασθῆναι ὀνομασθῆναι, id est: Atque locum inde nomen tulisse aiunt. ubi multis post annis 30 urbs condita idem cognomentum accepit. Totum igitur hoc terræ spatium disruptum fuerit, necesse est. id quod creditu perquam difficile: quando tot per terræ orbem magna juxta atque parva conspiciuntur peninsula; quarum isthmi licet sint angustissimi; tamen neque fluctibus adluentis utrimque maris, neque terræ aliquo motu, neque diluvii aquis, umquam converti in insulas potuerunt. Quare, quæso, duo illi isthmi, Peloponnesi & Thraciæ Chersonesi, quum haud latiores sint x i stadiis, sive passuum millibus v, numquam potuerunt scindi? cur Taurica Chersonesi in Sarmatiâ isthmus, prædictis istis etiam angustior, etiam nunc durat? item & alii, qui passim in mari interno visuntur, hic duum miliarium, ille unius, alius minoris etiam intervalli, cur numquam per eiusmodi vim fuere rupti? An una sola Sicilia, per xx millium 40 isthmum Italia connexa, fatum hoc pati debuit, ceu fragili constans vitro? Sed quis porro credat, tam pulcrum, tam absolutum, tamque admirandum opus, cuiusmodi est portus Messanen- sis, quem Deus, omnium rerum summus artifex, in circino, ut inquit Esaias, videtur tornavisse, casu quodam superasse tam ingentem vim, qualis oportet fuerit in eiusmodi rapturâ? Tum abyssus ille profunditatis, qui est in hoc freto, poteratne violentiâ alicuius diruptionis inter utramque terram infundi? Sanè, nihil aliud heic fuit, nisi manus Dei omnium rerum potentis; qui transitum ab initio rerum fluxui maris nostri atque refluxui struere voluit, ubi divina eius sapientia necessarium esse censuit. Haud equidem ego nescius sum eorum, quæ à physicis de insularum generatione traduntur: nempe per vim terræ motuum cunctas vel à continenti esse avulsas, vel è profundo emeruisse. verum isti gentiles sunt scriptores; aut gentiliū scriptorum commentatores; sui quisque auctoris mentem sequentes. At licet ad istum modum parva ali- 50 qua insula sit facta; tamen minimè sequitur, idem de reliquis insulis omnibus esse statuen- dum: quæ non nisi à Deo, unâ cum reliquis terris, à principio mundi fuere condita. E mari esse enatas, haud equidem negaverim: quando eodem modo universa quondam terra emer- sit, nam primo creationis die Spiritus Dei ferebatur super aquas; & tertio dixit Deus, congregentur aquæ, quæ sub cælo sunt, in locum unum; & adparebat arida: id est, terra. At, post conditum denique exornatumque mundum vi quadam terræ motuum capisse insulas aliam subinde atque aliam è mari adparere, ut fungi campestris (quamvis hi sine aliquo

terra

SICILIA
ab Italiâ a-
vulsa esse mi-
nimè videtur.

terra motu) è terrâ produci solent; id minimè concedo. Gentiles philosophi, omnium rerum rationes reddi posse sibi persuadentes, quum contemplatione suâ ad illud omnipotentiae divinae in creatione mundi Fiat non pervenerint; quid mirum, si saepenumero errasse deprehendantur? Possem equidem documenta contra Fazellum proferre innumera, quibus ostendatur, diruptionem huiusmodi tempore diluvii accidere hand potuisse; neque aquarum fluctus tantam terris vim intulisse. verum disputationi huic diutius immorari, nimis longum foret, neque necessarium. proinde sufficiant rationes hactenus dictae: certòq. statuatur, Siciliam omni ævo fuisse insulam, postquam à Deo condita fuit. Hactenus quàm peritissimè Valguarnera. cuius sagacissimis argumentationibus hoc unum insuper ego adjicio; quòd non opidum modò
 10 *δοτὸν ῥήξας*, id est, à prædictâ diruptione dictum fuerit Rhegium: sed & ante opidum conditum, promontorium, v. r. millia passuum ultrâ situm, eodem vocabulo fuit adfectum: ut in expositione huius oræ docui, in opere de Italiâ. Ruptura igitur istius isthmi tanta fuerit, quanta ipsius freti patet longitudo: à Scyllâ scilicet (quod etiam vult Fazellus) ad Leucopetram usque promontorium, vulgò nunc *Capo dell' armi* dictum; spatio millium xxxii. Hoc autem spatio quum complura flumina ex Apennini interioribus jugis in fretum delabantur; quis temerè crediderit, fonteis eorum, simulque illos, qui ex oppositâ Siciliæ parte defluunt, ante istam diruptionem fuisse nullos; eundemque terræ motum, quo Sicilia Italiæ avulsa est, tandem eos aperuisse? De uno atque altero fortassis persvaseris: maximè, si
 20 calidos ab initio fuisse dixeris; ut in aliis etiam quibusdam insulis, è mari enatis, accidit. at de compluribus numero frigidisque fontibus & fluminibus, minimè credibile est.

CAP. II.

De variis Siciliae nominibus atque incolis.

30 **N**omen insulae, antequàm SICILIA diceretur, fuit SICANIA. & ante hoc SICILIAE etiam THRINACIA, sive TRINACIA: quod postmodum Græci fecere *varia nomina*. TRINACRIA; & hoc Latini verterunt TRIQUETRA. Eadem & SONNA. LIS INSVLA, & CYCLOPYM TERRA dicitur Homero. Polybius, sub initium libri VI: *Ἀπὸ Σικανῶν Σικανία ἡ νῆσος ἐκαλεῖται, πρὸς πρὸν τετρακῆα καλεῖται*. id est; Ab Sicanis Sicania dicta est insula, ante Trinacria adpellata. Diodorus lib. V: *Ἡ γὰρ νῆσος τὸ παλαιὸν ὀνόμαζεν ἑξ ἡμεῶν τετρακῆα κληθεῖσα, ὁπότε ἡ κατοικούντων αὐτῆς Σικανῶν Σικανία προσεγορεύετο, πλεονάζον ἢ ὁπότε τῶν Σικελῶν ὠνόμαζεν Σικελία*. Id est; Insula namque olim à figurâ nomen habuit Trinacriae: mox à Sicanis cultoribus Sicania dicta: tandem à Siculis, quorum universa gens ex Italiâ huc transgressâ, Sicilia adpellata est. Dionysius Halicarnassensis, Antiquitat. Romanar. lib. I: *Οἱ δὲ Σικελὸι ὀνόμαζον τῆς ἰταλίας διέσταντος Ἰνσουλῆς ἑξ ἡμεῶν νῆσον. κατέχον δὲ αὐτὴν Σικανοὶ, ἧν ἡ ἰστανὸν, ἢ πάλιν πρὸς πρὸν κυνοκεσίμιοι, λίγυας φέροντες: καὶ προσεδόσαν αὐτῇ ἐαυτῶν Σικανίαν κληθεῖσαν τὴν νῆσον, τετρακῆαν πρῶτον ὀνομαζομένην, ὁπότε ἑξ ἡμεῶν ὀνόμαζον*. Hoc est; At Siculi ex Italiâ in proximam trajecerunt insulam. Sicanii tum eam tenebant, gens Hispanica; qui, pulsi ab Liguribus, paullo antè ibi sedes posuerant: Sicaniamq. de suo nomine vocaverant, quæ prius Trinacria dicebatur, à figurâ triangulâ. Plinius, lib. III, cap. VII: *Ante omneis celebritate Sicilia; Sicania Thucydidi dicta; Trinacria pluribus, aut Triquetra; à triangulâ specie*. Solinus, cap. XI: *Sicilia, diffusis promontoriis, triquetra specie figuratur*. Servius ad Virgilii Aeneid. lib. III: *Trinacria; quæ Latine Triquetra dicitur*. Lucretius, lib. I:

50 *Quorum Acragantinus cum primis Empedocles est;
 Insula quem triquetris terrarum gessit in oris;
 Quam fluitans circum magnis amfractibus equor
 Ionium glaucis adspersit litus ab undis;
 Angustog. fretu rapidum mare dividit undis
 Italia terrarum oras à finibus eius.*

Martianus Capella, Plinii epitomator, lib. VI: *Hinc Sicilia; quæ à Thucydide Sicania, à multis Trinacria, perhibetur: Trinacria; quòd tribus promontoriis triangula censetur*. Isidorus, lib. XIII, cap. VI: *Sicilia à Sicano rege Sicania cognominata est: deinde à Siculo,*